

מנה בנת

שיעון הדף היומי בדרך קצרה

לצי"ג הגאון רבי חיים נפתלי בן
רבי מרדכי זליבנסקי זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 47 פרשת תולדות תשפ"א

עירובין קה פסחים ב-ז

אור, אלא הכוונה הלולהו כל כוכבים המאירים, ואין להקשות שהכוכבים שאינם מאירים לא צריכים להלל כי הם כלולים בהללוהו כל צבאינו אלא הפסוק מחדש שאור כוכבים נקרא יום ונ"מ שהנודר מהאור אסור גם באורם של כוכבים, ואין להוכיח מהפסוק לאור יקום רוצח יקטל עני ואביון ובלילה יהי כגנב, עמוד ב ומשמע שאור הוא לילה, שיש לפרש את הפסוק לומר שאם פשוט לך כיום שמי שבא אליך במחותרת בא להרגך מותר לך להרגו להציל עצמך, ואם לא פשוט לך שהוא בא להרוג כמו לילה, וכגון אב שחותר אצל הבן, יהי כגנב שאסור להרגו, ואין להוכיח מהפסוק יחשכו כוכבי נשפו יקו לאור ואין ואל יראה בעפעפי שחר, וכתוב יקו לאור משמע שבחושך הוא מחכה ליום וא"כ אור זה יום, אך יש לדחות שאיוב קילל את מזלו, יהי רצון שיצפה איש זה לאור ולא ימצאנו, ואין להוכיח מהפסוק ואומר אך חושך ישופיני ולילה אור בעדני ורואים שהלילה נהפך ליום, אך יש לדחות שדוד אומר שחשכתי שבעוה"ב יהיה לי חושך בגלל חטאי ועכשיו שנמחל לי, העוה"ז שהוא דומה ללילה נעשה לי אור, ויש להוכיח מהברייתא שר' יהודה אומר בודקים אור ל"ד ובי"ד בבוקר ובשעת הביעור א"כ אור ל"ד הוא ודאי בלילה, ולכאורה יש להוכיח מברייתא נוספת שממתי י"ד אסור בעשית מלאכה לר"א בן יעקב משעת האור ולר' יהודה משעת הנץ החמה ואמר ר"א שלא מצאנו יום שמקצתו מותר במלאכה ומקצתו אסור, ואמר ר' יהודה שיום י"ד עצמו יוכיח שמקצתו מותר באכילת חמץ ומקצתו אסור, ולפ"ז ר' יהודה אמר משעת הנץ, א"כ ר"א סובר מהלילה והוא קורא לאור לילה, ויש לדחות שר"א דיבר על עלות השחר, ומה שהוא לא אמר לעצמו שהיום חלוק במלאכה שבליילה מותר, כי מצאנו שחכמים חילקו באיסור אכילה בתענית מקודם עלות לאחריו, ולר"ש איסור אכילה מקרות הגבר אך ביום עצמו לא מצאנו שחלקו מותר וחלקו אסור ואמר ר' יהודה שיום י"ד עצמו חלקו מותר בחמץ וחלקו אסור, ור"א סובר שזה לא שחלק מותר אלא התורה אסרה מזמן מסוים ואין להשוות לזה מלאכה שאסורה רק מדרבנן, ור' יהודה הוכיח משעות דרבנן, ור"א דחה שזה רק הרחקה שהחכמים עשו לאיסור תורה, ויש להוכיח מהמשואות שהם סימן לאנשי הגולה מתי ראש חודש וכתוב שמיאיים משואות לאור עיבורו א"כ זה ודאי בלילה, ואין להוכיח ממה ששנינו בקידוש ידים ורגלים שאם היה עוסק כל הלילה בהקרבה ולאורה טעון שוב קידוש ידים ורגלים שאם כתוב לאורה ודאי הכוונה שהאיר היום.

דף ג מר זוטרא מביא ראיה ממה ששנינו שאשה שהפילה אור ליום פ"א ללידתה, שלב"ש נפטרת בקרבן של הלידה ולב"ה היא חייבת ואמרו ב"ה לב"ש שאם הפילה יום פ"א ודאי מביאה קרבן נוסף, וא"כ גם אור לפ"א שאם ראתה דם היא טמאה היא תתחייב גם בקרבן, וממה שאמרו בית הלל מה ההבדל בין יום פ"א לאור לפ"א א"כ אור הכוונה לילה, וכן מוכח ממה ששנינו שקרבן שלמים שיהא נאכל אור ליום ג' להקרבה שכמו שכל זבח נאכל ליום ולילה וכן שלמים, וכמו שבכל זבחים לילה אחר היום כך שלמים יאכלו בלילה שאחר היום השני, אומר הפסוק ביום זבחכם וממחרת והנותר עד יום שנאכל רק ביום ולא בלילה, ואין לומר שישרף מיד בצאת היום השני כמו כל זבח שנשרף מיד לאחר זמן האכילה, שכתוב

דף קה ר' יוחנן אומר שר"ע ור"ש בן ננס נחלקו בפסוק ויבואו הכהנים לפנימה בית ה' לטהר ויוציאו את כל הטומאה אשר מצאו בהיכל ה' לחצר בית ה' ויקבלו הלויים להוציא לנחל קידרון חוצה, ר"ע סובר שאם הלויים מוציאים א"כ אין טומאה בעזרה, ור"ש סובר שהלויים הוציאו ועד היכן שהלויים לא נכנסו לקחו הכהנים, והיכן שהלויים יכולים להכנס עדיף שלא יקחו הכהנים.

שנו בברייתא שיותר להכנס להיכל לבנות לתקן ולהוציא את הטומאה אך מצוה בכהנים ואם אין כהנים שיתקנו יכנסו לויים ואם אין לויים נכנסים ישראלים, ודוקא טהורים ולא טמאים, ואמר רב הונא שרב כהנא מסייע לכהני, שרב כהנא שנה שכתוב בפסוק אך אל הפרוכת לא יבוא וא"כ לא יכנסו כהנים בעלי מומין בין האולם למזבח לעשות ריקועי פחים ואומר הפסוק אך לחלק שעדיף תמימים וכשאין תמימים יכולים בעלי מומין, ומצוה בטהורים ואם אין טהורים יכנסו טמאים אך לא ישראלים, והסתפקו כשיש טמא ובעל מום מי מהם עדיף שיכנס, לרב חייא בר אשי עדיף שהטמא יכנס שטומאה הותרה בציבור, ולר' אלעזר עדיף שבעל מום יכנס כיון שהותר באכילת קדשים.

ר"ש אומר במשנה שמקום שהתירו לך משלך נתנו לך שלא התירו אלא משום שבות, ר"ש דיבר על המשנה שמי שהחשיך חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנס ולר"ש התירו גם ט"ו אמה שאין המודדים ממצים את המידה עד הסוף מפני הטועים, וזה הכוונה משלך התירו לך, וכאן אומר ר"ש שהתירו שבות שלת"ק יכול לקשור ואמר ר"ש שהתירו רק עניבה שלא יבוא בה לחיוב חטאת ולא התירו קשירה שיכול לבא בה לחיוב חטאת.

ת.ו.ש.ל.ב.ע.

מסכת פסחים

דף ב משנה אור ל"ד בניסן בודקים החמץ לאור הנר, וכל מקום שלא רגילים להכניס שם חמץ אין צריך לבדוק, ומרתף שנכנסים שם לפעמים בעת האוכל לב"ש בודקים ב' שורות על פני כל המרתף, ולב"ה בודקים רק ב' שורות התחתונות שהם העליונות. גמרא לרב הונא המילה אור הכוונה שמאיר, ובפשטות כוונתו שבודקים ביום, ולרב יהודה הכוונה לליל י"ד, ויש להוכיח מהפסוק הבוקר אור והאנשים שולחו שאור הוא כפשוטו, ויש לדחות שלא כתוב שהאור הוא בוקר אלא הבוקר אור כמי שאומר הבוקר האיר, והוא פעולה ולא שם דבר, כמו שאמר רב יהודה בשם רב שיכנס אדם לאכסניה בכי טוב ויצא בכי טוב, ואין להוכיח מהפסוק וכאור בוקר יזרח שמש שאין הכוונה שהאור הוא בוקר שהרי לא כתוב אור בוקר אלא כתוב וכאור בוקר והכוונה שכעין האור של הבוקר בעוה"ז כך יהיה האור של זריחת השמש לצדיקים לעוה"ב ואין להוכיח מהפסוק ויקרא אלוקים לאור יום שאין הכוונה שהאור הוא יום, אלא שה' קרא לזמן שמאיר ובא, יום, אך קשה לפ"ז מה שכתוב ולחושך קרא לילה שודאי אין הכוונה שלמחשיך ובא קרא לילה שהרי שנינו שעד צה"כ הוא יום, אלא שה' קרא לאור וציווהו להאיר ביום, ואת החושך ציווה על זמן הלילה, ואין להוכיח מהפסוק הלולהו כל כוכבי אור שאין הכוונה שהלילה נקרא

והנותר ביום השלישי באש ישרף ביום תשרוף ולא כלילה, וממה שכתוב שיהיה נאכל אור לג' רואים שאור הכוונה ללילה, ועוד יש להוכיח מתפלת יוה"כ ששנינו שמתפלל באור ליוה"כ ז' ומתוודה ובשחרית מתפלל ז' ומתוודה, וכן במוסף מנחה ונעילה, ובערבית מתפלל מעין י"ח, ולר' חנינא בן גמליאל בשם אבותיו מתפלל י"ח שלמות שצריך להזכיר הבדלה בחונן הדעת, ורואים שאור הכוונה לילה, וכן יש ברייתא ששנו אצל שמואל ליל י"ד בודקים את החמץ לאור הנר, א"כ אור הכוונה לילה שהרי אינו חולק על המשנה, אלא רב הונא ורב יהודה לא נחלקו בזמן הבדיקה אלא נחלקו בלשון שבמקומו של רב הונא קוראים ללילה אור, ובמקומו של רב יהודה קוראים לילה, והתנא של המשנה נקט לשון יפה כריב"ל שאומר שאדם לא יוציא אדם מגונה מפיו שגם הפסוק עיקם ח' אותיות שלא להוציא דבר מגונה, שכתוב מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה ולא כתוב הטמאה, ורב פפא אומר שהפסוק עיקם ט' אותיות שכתוב אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ולא כתוב טמא, ורבינא הוסיף אות שכתוב טהור מלא, ורב אחא בר יעקב אמר ט"ז אותיות שכתוב אצל דוד כי אמר מקרה הוא בלתי טהור הוא כי לא טהור, א"כ הפסוק עיקם ט"ז אותיות, ואצל ר' ישמעאל שנו שאדם יספר בלשון נקיה שבזב קראה התורה מרכב ואילו בנידה קראה מושב ונאמר עוד פסוק ותבחר לשון ערומים, ועוד נאמר ודעת שפתי ברור מללו, והוסיפו עוד פסוקים לומר שלא רק בדברי תורה אלא גם חכמים דברו בלשון נקיה שכתוב ותבחר לשון ערומים, ואף בדברים בעלמא יש לדבר יפה שכתוב ודעת שפתי ברור מללו, ואף שכתוב אצל רבקה ותרכבנה על הגמלים יש לומר שמפחד גובה הגמלים דרך אשה לרכוב עליהם, ומה שכתוב ויקח משה את אשתו ובניו וירכיבם על החמור, עמוד ב בגלל בניו כתבו לשון רכיבה, ומה שכתוב אצל אביגיל והיא רוכבת על החמור, יש לומר שמפחד הלילה דרכה לרכוב או מפחד דוד, או מפחד ההר, ואף שכתורה כתוב טמא יש לומר שכשהלשונות שוים בארכם כותבים לשון נקיה ואם הלשון נקיה ארוכה יותר מעדיפים לשון קצרה, כמו שאמר רב הונא בשם רב ויש אומרים שרב אמר בשם ר"מ שאדם ישנה לתלמידו דרך קצרה, ובפסוק רוכבת מעדיפים רוכבת מיושבת כי כתוב רוכבת בלי ו'.

לפני רב ישבו ב' תלמידים ואחד אמר ששמועה זו עשתה אותי כדבר אחר עייף ואחר אמר כגדי עייף, ורב לא דיבר עם התלמיד שאמר דבר אחר. ולפני הלל או רבי יהודה הנשיא ישבו ב' תלמידים ואחד מהם ר' יוחנן בן זכאי או שאחד מהם ר' יוחנן, אחד אמר מדוע בוצרים בטהרה ולא מוסקים בטהרה, ואחד אמר מפני מה בוצרים בטהרה ומוסקים בטומאה, ואמר הלל או רבי, מובטח אני בזה שאמר לשון נקיה שיהיה מורה הוראה בישראל, וכן היה.

ג' כהנים דיברו ביניהם על לחם הפנים אחד אמר הגיע לי בכמות של פול, ואחד אמר קבלתי כזית, ואחד אמר קבלתי כזנב הלטאה, ובדקו אחריו ומצאו בו שמץ פסול משפחה, ואף ששנינו שלא בודקים מי שכבר עבד במזבח, יש לומר שמצאו בו שמץ פסול של גסות רוח, או שהוא גרם בדיבורו שיבדקו אחריו.

נכרי אחד עלה לירושלים לפסח והוא אמר לר' יהודה בן בתירא שאף שנאמר בן נכר לא יאכל בו אני אכלתי מהיפה שבקרבתן פסח, אמר לו האם נתנו לך מאלה, כשתעלה בקש מהם שיתנו לך מאלה, וכשעלה ביקש את האליה, ואמרו מה בא לפנינו ובדקוהו ומצאו שהוא נכרי והרגוהו, ושלחו לר' יהודה שלום לך ר' יהודה שאתה בנציבין ומצודתך פרוסה בירושלים.

כשרב כהנא חלה שלחו החכמים את ר' יהושע בן רב אידי לבדוק מה שלומו ומצא שנפטר והוא קרע את בגדיו והחזיר הקרע לאחוריו וככה, וכשהגיע אליהם שאלוהו האם הוא נפטר אמר להם אני איני אומר שכתוב ומוציא דיבה הוא כסיל, יוחנן חקוקאה יצא לכפרים וכשהוא חזר שאלוהו האם נעשו החיטים יפות אמר להם שעורים נעשו יפות אמרו לו צא לבשר לסוסים ולחמורים והיה לו לומר שנה שעברה נעשו החיטים יפות או עדשים נעשו יפות שהן מאכל אדם.

דף ד רב היה בן אחיו של ר' חייא וגם בו אחותו וכשהגיע מבבל ללמוד אצל ר' חייא שאלו ר' חייא אם אביו אייבו קיים, אמר לו רב האם אימא קיימת, אמר לו ר' חייא אכן, האם אימא קיימת אמר לו רב עדיין לא עניתי לך על אבי, והבין ר' חייא שהם נפטרו ואמר למשרתו חלוץ מנעלי והולך כלי אחרי לבית המרחץ ורואים מכאן שאבל אסור בנעילת סנדל, ושמועה רחוקה נוהגת רק יום אחד, ומקצת היום ככולו.

אדם אחד היא אומר על כל מחלוקת שהיתה לו בואו לדין, בדקו ומצאו שהוא משבט דן שכתוב בו דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל, והיה אדם אחד שאמר שהסנה בחוף הים גדול כברושים שבמקום אחר בדקו ומצאו שהגיע משבט זבולון, שכתוב זבולון לחוף ימים ישכון.

המשנה אומרת שבודקים מבערב למרות שר"מ ור' יהודה לא חלקו שאיסור חמץ הוא רק בשעה שישית, וא"כ קשה שיבדקו בשעה שישית ואין לומר מצד זריזים מקדימין שא"כ מספיק שיבדקו בבוקר ששנינו על הפסוק ביום השמיני ימול בשר ערלתו, שכל היום כשר למילה אלא שזריזים מקדימים למצוות שכתוב וישכם אברהם בבוקר, ואמר ר"נ בר יצחק שבני אדם מצויים בערב בכתייהם ואור הנר יפה לבדיקה, ולכן אומר אביי שתלמיד חכם לא יתחיל בלימודו לעת ערב של י"ג שמא ימשך בלימודו וימנע מהמצווה.

שאלו את ר"נ בר יצחק כששכרו בית בי"ד האם על המשכיר לבדוק שהחמץ שבבית שלו או שהשוכר יבדוק שהאיסור נמצא ברשותו, ורצו להוכיח ממוזזה שהשוכר עושה מזוזה, אך יש לחלק שרב משרשיא אמר שמזוזה היא חובת הדר, ואמר ר"נ בר יצחק ששנינו בברייתא שאם נמסר המפתח לשוכר קודם י"ד על השוכר לבדוק ואם בי"ד המפתח היה אצל המשכיר המשכיר יבדוק, ועוד שאלו אם המשכיר בית בי"ד אם חזקתו בדוק והשאלה היא כשהלך ואי אפשר לשאול אותו האם נטריח את השוכר לבדוק ואמר ר"נ בר יצחק ששנינו שאפילו נשים ועבדים וקטנים נאמנים על בדיקת חמץ עמוד ב ולכאורה הטעם לכך הוא שחזקתו בדוק, שהכל כחבירים לענין בדיקת חמץ כמו ששנינו שאם חבר הניח מגירה מליאה פירות אפילו נקטפו באותו ויום הם בחזקת מתוקנים, אך יש לחלק שהנאמנות היא בגלל שאמרו שזה בדוק, ויש לדחות שאין לאמירתם ממשות, אך אם זה מצד חזקת בדוק שה קשה שהברייתא צריכה לומר כל הבתים בחזקת בדוקים, אלא הנאמנות היא בגלל אמירתם, וא"כ נפשוט שאין חזקתו בדוק, ויש לומר שבאמת חזקתו בדוק, אלא שמוחזק שלא בדיק והם אומרים שבדקוהו, ומאמינים להם כיון שבדיקת חמץ דרבנן שהרי מהתורה מספיק ביטול, האמינום רבנן בדבר שהוא מדרבנן.

הסתפקו אם אדם שכר בית בחזקת בדוק והתברר שאינו בדוק, אמר אביי שלא רק במקום שבודקים בעצמם אין זה מקח טעות כי נוח לאדם לקיים מצוה בגופו אלא אפילו במקום ששוכרים כדי לבדוק הוא מסכים לכך כי נוח לו לעשות מצוה בממונו. לר"מ אוכלים כל ה' ולר' יהודה אוכלים כל ד' ושורפים בתחילת שש ולכו"ע חמץ אסור משעה שש, לאביי לומדים זאת ממה שכתוב ב' פסוקים שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם

ויש עוד פסוק אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם ובא לומר שמבערים ב"ד עצמו ואין לומר שיבער כליל ט"ו ונאמר שרק הימים אסורים ולא הלילות, ובא הפסוק הנוסף לומר שגם הלילה הראשון אסור,

דף ה שהרי לרבות ליל ט"ו לומדים כבר ממה שהוקש השבת שאור לאכילת חמץ ואכילת חמץ לאכילת מצה, שכתוב **שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם כי כל אוכל חמץ ונכרתה** וכתוב בעוד פסוק **כל מחמצת לא תאכלו בכל מושבותיכם תאכלו מצות**, ובמצה נאמר **בערב תאכלו מצות**, וממילא לומדים מאך ביום הראשון לרבות י"ד, ואין לומר שאסור מהלילה שכתוב ביום, ואין לומר שאסור מהבוקר כי כתוב **אך לחלק**, ואצל ר' ישמעאל שנו ש"ד נקרא ראשון, שכתוב **בראשון בארבעה עשר יום לחודש**, ור"נ בר יצחק אומר שראשון הכוונה לפני ימי הפסח כמו שכתוב **הראשון יטול ב"ד** שהרי כתוב **שם ושמתם לפני אלוקיכם שבעת ימים** וכמו שהשיעוי הוא לחג כך הראשון הוא לחג, ובפסח לא אומרים שהוא ראשון לפסח כי לא כתוב ראשון אלא הראשון, אך לפ"ז קשה מדוע כתוב **בד' מינים הראשון** ויש שם פסוק נוסף **ביום הראשון שבתון** וביום השמיני שבתון, ואין לומר לפני החג כי כמו שהשמיני הוא לחג כך הראשון הוא לחג, וה' של הראשון בא למעט חול המועד מאיסור מלאכה, שלא נאמר שכתוב וביום השמיני שהו' יוסיף איסור מלאכה על הימים שלפניו, אך קשה שהתורה לא תכתוב ו' ולא נצטרך ה' למעט, ועוד שכתוב פסוק נוסף **וביום הראשון מקרא קודש**, אלא בא ללמד כמו ששנו אצל ר' ישמעאל שבשכר ג' ראשון זכו לג' ראשון: להכרית זרעו של עשו שכתוב עליו **ויצא הראשון אדמוני**, ולבנין בית המקדש שכתוב **כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו**, ולשמו של משיח שכתוב **ראשון לציון הנה הנם**, רבא לומד איסור חמץ ב"ד מהפסוק **לא תשחט על חמץ דם זבחי** שאסור לשחוט הפסח כשהחמץ קיים, ולא הולכים אחר זמן ההקדשה של כל יחיד אלא על זמן שחיטת פסח שלא יהיה כשיש חמץ, וכן שנו בברייתא שלר' ישמעאל הפסוק אך ביום הראשון נאמר על ערב יו"ט ולא ביו"ט שכתוב **לא תשחט על חמץ דם זבחי**, ולר"ע אי אפשר להשבית ביו"ט שהבערה היא אב מלאכה, ור' יוסי לומד מהפסוק אך ביום הראשון תשביתו, שהוא מערב יו"ט שכתוב אך לחלק וביו"ט אי אפשר להשבית כי חיוב השבתה הוקש לאכילת מצה ולאיסור אכילת חמץ כדלעיל. **עמוד ב** ורבא הוכיח מר"ע ג' דברים: א. שביעור חמץ הוא דוקא בשריפה, ב. שמהבערה בשבת לומדים חילוק מלאכות ולא אומרים שזה רק לאו ולא אב מלאכה, ג. שלא מתירים הבערה שלא לצורך אוכל נפש מתוך שהותר לצורך.

שנו בברייתא שהפסוק שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם לא מלמד על שאור וחמץ, כי כבר כתוב **לא יראה לך חמץ** שדוקא שלך אין אתה רואה אך אתה רואה של אחרים, אך הפסוק מלמד שלא יטמין או יקבל פקדונות מנכרי שכתוב **לא ימצא, וזה דוקא בנכרי** שלא כבשתו ונכרי שכבשתו והוא עמך בחצר מנין, למדו ממה שכתוב בפסוק **בבתיכם**, ולכאורה דוקא בבתיכם, ובורות שיחים ומערות לומדים **מבכל גבולך**, ולכאורה רק בבתיכם עובר על חמץ שלו ובגבולים מותר לראות חמץ שאינו שלו, ומנין שאף בבתיכם אסור רק חמץ שלו שיש גז"ש שאור שאור, ולומדים אחד מהשני שכמו שבבתיכם עובר על בל יראה ובל ימצא ובל יטמין ולא יקבל פקדונות מנכרי, כך בגבולים, וכמו שבגבולים אתה רואה חמץ שאינו שלך כך בבתיכם. ויש להקשות שהברייתא מחפשת להחמיר בנכרי שכבשתו כמו שנכרי שלא כבשתו וצריך ללמוד להיפך שיותר מסתבר לעבור על נכרי שכבשתו, ואב"י אמר שיש להפוך בברייתא, ורבא מבאר שבאים

ללמד על ההיתר שאתה רואה של אחרים ושל גבוה ולא רק בנכרי שלא כיבשתו אלא אפילו בנכרי שכיבשתו מותר לראות חמץ שלו, ומביאים פסוק **לא ימצא** שכתוב בסופו **לך** וכתוב פעמיים **לך** שדוקא שלך אין אתה רואה אך אתה רואה של אחרים, ובסיפא שלומדים שלא יקבל פקדונות מנכרים מדובר בקיבל אחריות וכלי אחריות אין איסור בפקדון של נכרי, כמו שרבא אמר לבני מחוזה שיבערו את חמצם של חיילי המלך כיוון שאילו יגנב או יאבד הם חייבים לשלם זה כשלהם וחייבים בביעור, ולכאורה זה מובן רק למ"ד גורם לממון כממון שיעברו על זה ולמ"ד שגורם לממון אינו כממון יש לומר שזה גזירת הכתוב לא ימצא שעוברים על חמץ שבאחריותם, וללישנא בתרא הקושיא היא להיפך שלמ"ד גורם לממון לא כממון מובן שצריך את הפסוק לא ימצא,

דף ו אך למ"ד שהוא כממון צריך את הפסוק לא ימצא שלא נאמר שכיוון שאילו חוזר בעינו זה לא נקרא ברשותו מחדש הפסוק שזה ברשותו ועובר עליו.

שאלו את רבא אם בהמת ארנונא שמשועבדת למלך ואינו יכול לסלק בכסף חייבת בבכורה, ואין להסתפק במקרה שיכול לסלק בכסף שודאי חייבת בבכורה, ואמר רבא שפטורה מבכורה, והברייתא שאומרת שחייבת מדברת כשיכול לסלק במעות, וללישנא בתרא רבא אמר שבהמת ארנונא פטורה מבכורה אף כשיכול לסלק במעות, אך עיסת ארנונא חייבת בחלה אף שלא יכול לסלק במעות, וההבדל הוא שבבהמה יש קול כשיש למלך חלק בה ובעיסה אין קול שיש למלך חלק בה.

שנו בברייתא שנכרי שנכנס לחצרו של ישראל עם בצק אין זקוק לבער, ואם הפקידו אצלו צריך לבער ואם יחד לו בית אין זקוק לבער שכתוב **לא ימצא**, ורב פפא מבאר שמהפסוק לא ימצא למדו על פקדון שזקוק לבערו כי כתוב **לא ימצא**, ולרב אשי הפסוק מלמד שביחד לו בית שלא זקוק לבער כי כתוב **לא ימצא בבתיכם** וזה לא ביתו שהנכרי נכנס לרשות עצמו, ולכאורה מוכח מכאן ששכירות קונה וקשה ממה ששנינו שאסור להשכיר בית לנכרי לבית דירה כי הוא מכניס לתוכה עבודה זרה ואם שכירות קונה א"כ הוא מכניס לרשות עצמו, ויש לומר שחמץ התורה הוציאה בלשון לא ימצא מי שמצוי בידך ויחד לו בית אינו מצוי בידך.

רב יהודה אמר בשם רב שאם מצא חמץ ביו"ט בביתו יכפה עליו כלי, ורבא אומר שאם הוא של הקדש אין צריך לכפות כלי כי ממילא בדלים מההקדש, עוד אמר רב יהודה בשם רב שאם נכרי הפקיד אצלו חמץ בלי אחריות יעשה לו מחיצה י' טפחים ושל הקדש לא צריך כי בדילים ממנו, ועוד אמר רב יהודה בשם רב שאם פרש לים או יצא בשיירא יותר מל' יום לפני פסח אין צריך לבער את חמצו, ואם יצא תוך ל' יום זקוק לבער ואומר אב"י שבתוך ל' זקוק לבער רק אם דעתו לחזור ואם אין דעתו לחזור לא צריך לבער, ורבא סובר שאם דעתו לחזור חייב לבער גם כשהלך מראש השנה, ומה שקודם ל' אין זקוק לבער זה רק כשאין דעתו לחזור ואם דעתו לחזור גם כשיצא מראש השנה חייב לבער, וכן סבר רבא בעושה ביתו אוצר קודם ל' לפסח לא זקוק לבער תוך ל' זקוק לבער וקודם ל' אינו זקוק רק כשאין דעתו לחזור ואם דעתו לחזור זקוק לבער, ול' יום הם שיעור הזמן ששואלים ודורשים החל מל' יום קודם פסח בהלכות פסח ולרשב"ג שתי שבועות, **עמוד ב'** ות"ק למד ממה שעמד בפסח ראשון וציוה על הלכות פסח שני שכתוב **ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם** ואז אמר משה את הלכות פסח שני, ורשב"ג למד שהוא אמר את הלכות פסח שני אגב שאמר את הלכות פסח ראשון, ורשב"ג למד מהפסוק **החודש הזה לכם** ובראש חודש נאמר **דברו אל בני ישראל בעשור לחודש ויקחו**

להם איש שה לבית אבות, אך יש לדחות שיתכן שמשם אמר להם בד' או ה' בחודש, ורבה לומד ממה שכתוב וידבר ה' אל משה במדבר סיני בשנה השנית בחודש הראשון, וכתוב ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו וזה היה בראש חדש שלומדים גזירה שוה מדבר ממדבר, שכתוב וידבר ה' אל משה במדבר סיני באחד לחדש השני ורב מנשיא בר תחליפא אמר בשם רב שהתורה כתבה בתחילת במדבר את ראש חדש אייר ובפרשת בהעלותך את ראש חדש ניסן כי אין מוקדם ומאוחר בתורה, ואומר רב פפא שזה רק בב' ענינים אך בענין אחד מה שמוקדם הוא מוקדם ומה שמאוחר מאוחר, שאם לא כן איך דורשים כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט, ונאמר שהכלל הוא מאוחר, וכן פרט וכלל שהכלל מוסיף על הפרט, נאמר שזה כלל ופרט אך קשה שלפ"ז גם בב' ענינים לא נאמר אין מוקדם ומאוחר בתורה וזה לא קשה למי שאומר שכלל ופרט המרוחקים לא דנים אותם בדין כלל ופרט, אך אם נאמר שדנים קשה שהכלל הוא אחרי הפרט, ויש לומר שכשהם רחוקים דנים כלל ופרט רק בענין אחד ולא בב' ענינים.

רב יהודה אמר בשם רב שהבודק צריך לבטל, ולא בגלל הפירושים שהרי אינם חשובים ואין לומר שהם נחשבים אגב שהם נשמרים אגב הבית כמו ששינונו שאם נשאר תאנים בשדה אחר הקטיף ומשמר שדהו בשביל הענבים או שנגמר הבציר והוא משמר את השדה מפני קישואים ודילועים, אם בעה"ב מקפיד עליהם אסורים משום גזל וחייבים במעשר, ואם אינו מקפיד אין בהם גזל ופטורים ממעשר, ורבא מבאר שיש לבטל שמא ימצא גלוסקא יפה ויחשוב עליה, ואין לומר שיבטל כשימצאנה שהרי אם ימצא אחר זמן האיסור אינו יכול לבטל, כמו שאמר ר"א ששני דברים אינם ברשותו של אדם והכתוב עשה כאילו הם ברשותו, בור ברה"ר וחמץ אחר שש שעות ואין לומר שיבטל בשעה ד' או ה' כי אינו זמן איסור ולא זמן ביעור וישכח מלבטל,

דף ז ואין לומר שיבטל בשש כיון שכבר הגיע זמן איסור דרבנן וזה כעין דאורייתא שאינו ברשותו לבטל כמו שאמר רב שהמקדש אשה בחמץ מו' שעות אפילו בחיטים שבאו מאררט שהם קשים אין חוששים לקידושיו, ומה ששינונו שאם אחד ישב בבית המדרש ונזכר שיש לו חמץ בביתו מבטל בליבו בין שבת בין יו"ט ואמנם בשבת ניתן לומר שחל ערב פסח בשבת, אך יו"ט הוא כבר אחר זמן איסורו, ורב אחא בר יעקב מבאר שמדובר שהתלמיד נזכר שיש עיסה מגולגלת שעומדת להחמיץ, והוא מבטלה קודם שתחמיץ וזה מדויק בברייתא שיש לו מניעה בגלל שהוא יושב בבית המדרש.

רבה בר רב הונא אמר בשם רב שפת שהתעפשה אם רבתה מצה עליה מותרת, ואם מדובר שיודע שהיא חמץ לא מועיל שמצה רבתה אלא שמסופקים אם היא מצה או חמץ, אך קשה שנלך אחר האחרון כמו ששינונו שאם נמצאו מעות לפני סוחרי בהמה בירושלים חוששים שהם מעשר ובהר הבית זה ודאי חולין ובירושלים בשעת הרגל זה מעשר ובשאר ימות השנה זה חולין, ורב שמעיה בר זירא ביאר שזה בגלל שמכבדים את שווקי ירושלים כל יום, ואומרים שהראשונים הלכו ואלה מהיום, ויש לומר כאן שהעיפוש מוכיח שזה לא מהסוף, אך לפי זה לא יועיל מה שרבתה מצה ורבה מבאר שרבו ימי מצה והעיפוש מרובה ולכאורה זה ראייה שזה חמץ, אך יש לומר שזה מצה כי כל יום אפה לחם חדש חם והתעפש יותר, ואין להקשות ממה שאמר ר' יוסי בר יהודה שתיבה שהשתמשו בה מעות חולין ומעשר הולכים אחר הרוב ולא סובר שהולכים אחר האחרון, ור"נ בר יצחק מבאר שמדובר שלא יודעים מה האחרון, ורב

זביד מעמיד שהשתמשו ציבורים ציבורים יחד, ורב פפא מעמיד שנמצא בגומא ובוזה לא יועיל ללכת אחר האחרון.

רב יהודה אומר שהבודק מברך, לרב פפי בשם רבא מברך לבער חמץ ולרב פפא בשם רבא מברך על ביעור וברכת לבער לכו"ע משמע על העתיד, עמוד ב ונחלקו בברכת על ביעור שלרב פפי משמע על קודם ולכן יברך לבער, ורב פפא סובר שמשמע להבא, ומה שבמילה מברכים על המילה ולא מברכים למול כי המוהל אינו חייב למולו ובאמת אם אבי הבן מל יברך למול, ומה שמברכים על השחיטה, כי הוא לא חייב לשחוט ולפ"ז פסח וקדשים שיש עליו חיוב לשחוט יברך לשחוט. ומה שבלולב העושה מברך שהחיינו וכשנוטלו לצאת בו מברך על נטילת לולב, כיון שכשמגביהו הוא יכול לצאת בו, ומה ששינונו נטלו לצאת בו יש לפרש נטלו יצא בו, ונקטו לשון לצאת אגב שכתוב בסוף את דין סוכה שכשעושה אותה מברך שהחיינו וכשנכנס לישב בה מברך לישב בסוכה, ולהלכה מברך על ביעור חמץ ולכו"ע מברך קודם כמו שאמר רב יהודה בשם שמואל שעל כל המצוות מברכים עובר לעשייתן, ור"נ בר יצחק אמר שעובר הוא לשון הקדמה שכתוב בפסוק ויעבור את הכושי ואביי למד מהפסוק ויעבור מלכם לפניכם וה' בראשם, אצל רב אמרו שעל טבילה ושופר מברכים אח"כ, ובטבילה זה מובן כי עדיין האדם לא ראוי ושופר שמא תתקלקל התקיעה, אך קשה שלפ"ז גם בשחיטה ומילה יברכו בסוף, אלא אמר רב חסדא שרק בטבילה מברכים בסוף וכן שנו בברייתא שטבל ועלה בעלייתו מברך על הטבילה.

רב חסדא אומר שלמדו שהבדיקה היא לאור הנר מגזירה שווה מציאה מציאה ומציאה מחיפוש ומחיפוש מחיפוש וחפוש מנרות ונרות מנר, שכתוב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, וכתוב ויחפש בגדול החל ובקטן כילה וימצא, ובאותו פסוק לומדים מציאה מחיפוש ומחיפוש מנרות, שכתוב והיה בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות, ונרות מנר שכתוב נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן וכן שנו אצל ר' ישמעאל שבליל י"ד בודקים חמץ לאור הנר ויש זכר לדבר, הפסוקים שהביא רב חסדא ומה שהביאו פסוק נר ה' נשמת אדם שבפסוק של ירושלים היינו אומרים שזה קולא שה' אמר שלא אבדוק את ירושלים בנר אבוקה שאורו רב אלא בנר שאורו קטן שימצא רק עוון קטן ולא גדול, לכן הביאו הפסוק נר ה' נשמת אדם, שנו בברייתא שלא בודקים לאור החמה והלבנה והאבוקה אלא רק לאור הנר.